

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Ert dnr M2021/00092
Vårt dnr R-2021-15
Malmö den 23 maj 2021

REMISSVAR: Miljömålsberedningens delbetänkande Havet och människan (SOU 2020:83)

Avfall Sverige är kommunernas branschorganisation inom avfallshantering. Det är Avfall Sveriges medlemmar som ser till att avfall tas om hand och återvinns i landets alla kommuner. Vi gör det på samhällets uppdrag: miljösäkert, hållbart och långsiktigt.

Vår vision är "Det finns inget avfall". Vi verkar för att förebygga att avfall uppstår, att mer återanvänds och att det avfall som uppstår återvinns och tas om hand på bästa sätt. Kommunerna och deras bolag är ambassadörer, katalysatorer och garantier för denna omställning.

Avfall Sverige bildades redan 1947 och har omkring 400 medlemmar. Avfall Sveriges medlemmar är kommuner, kommunalförbund, kommunala bolag och kommunala regionbolag inom avfall och återvinning. Deras kunder utgör Sveriges invånare och en stor del av näringslivet. Genom medlemmarna representerar Avfall Sverige Sveriges befolkning. I Avfall Sverige ingår, som associerade medlemmar, cirka 150 tillverkare, konsulter och entreprenörer aktiva inom avfallshantering.

1. Förslagets koppling till Avfall Sveriges generella ståndpunkter

Avfall Sveriges årsmöte har fastställt ett antal ståndpunkter som är vägledande för Avfall Sveriges ställningstaganden och åtgärder för att utveckla avfallshanteringen och kommunernas roller.

Avfall Sverige anser att avfallshanteringen är en väsentlig del av samhällets infrastruktur och att avfallshanteringen ska ge god och behovsanpassad service för medborgare och verksamheter. Frågor om förebyggande, återanvändning och avfallshantering ska integreras tidigt i samhällsplaneringen. Avfallsanläggningar ska lokaliseras, utformas och drivas så att människors hälsa samt miljön skyddas både på kort och lång sikt. Det är viktigt att arbeta för att motverka nedskräpning och dumpning.

2. Sammanfattning

- Avfall Sverige tillstyrker förslaget om en ny havsmiljölag, en ekosystembaserad förvaltning och att regeringen ska få förslag till åtgärder för respektive vattendistrikt och därefter ta beslut om åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön. Delbetänkandets förslag bedöms bidra till ett helhetsgrepp i vattenförvaltningen. Detta i sin tur bör bland annat kunna leda till ytterligare prioritering av åtgärder högt upp i avfallstrappan, i syfte att förebygga nedskräpning av havsmiljön genom minskade

avfallsmängder och renare och mer återvinningsbara flöden för det avfall som ändå uppstår.

- Avfall Sverige efterlyser ett förtydligande i lag eller vägledning om att hamnarna själva ansvarar för samtliga kostnader för omhändertagande och borttransport av det fartygsgenererade avfallet.
- Avfall Sverige tillstyrker förslaget om förnyad utredning om båtregister och andra åtgärder som syftar till att förebygga nedskräpning med dumpade och övergivna fritidsbåtar.
- Avfall Sverige hade gärna sett förslag om tydligare prioriteringar för samhällsviktiga anläggningar vid målkonflikter mellan exempelvis klimatanpassningsåtgärder som skyddsvallar mot havsnivåhöjningar, i relation till påverkan på kust- och havsmiljön.
- Avfall Sverige delar beredningens bedömning att produktion av biogas och biogödsel kan bidra till minskad övergödning och tillstyrker förslaget etappmål för återföring av näringsämnen till livsmedelsproduktionen, till 2030, under förutsättning att en omformulering av målet vidtas. Avfall Sverige anser att genomförande av Biogasmarknadsutredningens förslag (SOU 2019:63) är viktigt för att nå målet.

3. Inledande kommentar

Avfall Sverige har avgränsat sitt yttrande över betänkandet till att avse frågor som särskilt anses avfallshanteringen och våra medlemmar.

Betänkandet innehåller en omfattande och värdefull överblick över existerande styrmedel och åtgärder som styr mot havsanknutna nationella miljökvalitetsmål samt mål 14 av de globala målen. Miljömålsberedningens förslag kan förväntas bidra till en mer sammanhållen havspolitik genom en ny havsmiljölag, harmonisering av genomförandet av havsmiljö-, vatten- samt art- och habitatdirektiven och ett stärkt skydd av haven. Det är bra, med tanke på havens allvarliga situation och täta relation till klimatet.

Avfall Sverige delar Miljömålsberedningens bedömning att havets utmaningar kräver ett integrerat angreppssätt som skär tvärs över och genom policyområden.

Avfall Sverige tillstyrker att Havs- och vattenmyndigheten får ansvar för miljömålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* och de förslag som ger Havs- och vattenmyndigheten de befogenheter och kunskap som krävs för att fullfölja uppdraget, exempelvis att Kustbevakningen ska rapportera till Havs- och vattenmyndigheten om de observerar avfall, marint skräp eller dylikt.

I betänkandet föreslås ett stort antal åtgärder som främst är inriktade på kunskapsinsamling, samverkan, informationshantering och forskning, främst i fråga om

orsak och problem. Relativt få konkreta förslag lämnas för att lösa problemen. Avfall Sverige hade gärna sett ytterligare förslag om förebygger nedskräpning av havsmiljön och förslag om tydligare prioriteringar vid de målkonflikter som uppstår vid prövning av klimatanpassningsåtgärder som exempelvis skyddsvallar mot havsnivåhöjningar, i relation till påverkan på kust- och havsmiljön vid anläggandet av sådana.

4. Specifika kommentarer

Marint skräp, fartygsgenererat avfall (kap. 6.10.1, 6.12, 16, 18)

Bara på Bohuskusten spolas det i land cirka 8 000 kubikmeter skräp varje år, motsvarande fem badkar fulla med skräp varje timme, står det i betänkandet. Avfall Sverige menar att situationen endast kan lösas genom målmedvetna och tvingande åtgärder högt upp i avfallstrappan i syfte att minska mängden avfall samt genom en väl utbyggd och kontrollerad insamling för material- och energiåtervinning. Exempelvis kan antas att det nära förestående förbudet mot vissa engångsplastprodukter, skärpta krav på produkters återvinningsbarhet och skärpt lagstiftning mot nedskräpning, kommer att leda till kraftigt minskad nedskräpning av plast till havet, om regelverket genomdrivs på ett ändamålsenligt sätt. Producentansvar, produktlagstiftning och andra marknadsregleringar kan alltså ha stor effekt på tillståndet i havet. Det är Avfall Sveriges förhoppning att en havsmiljölag tillsammans med klimatlagen kan medföra att den svenska regeringen ytterligare prioriterar resurshushållningsåtgärder.

Mottagningsdirektivet ställer krav på mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester. En plan för mottagande och hantering av fartygsgenererat avfall måste göras upp i varje hamn. I betänkandet anges att de lagändringar som behövdes för att genomföra mottagningsdirektivet infördes i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg respektive tullagen (2000:1281). Avfall Sverige vill här lägga till avfallsförordningen (2020:614), som reglerar dels kommunens ansvar för borttransport av detta avfall, dels hamninnehavarens skyldighet att lämna uppgifter om behovet av avfallshantering till kommunen som inte har rätt att i avfallsföreskrifterna ange hur mottagningsanordningarna ska vara beskaffade och skötas, se 4 kap. 8 och 9 §§ samt 9 kap. 3 § andra stycket.

Ansvarsförhållandena mellan hamnen, kommunens VA-organisation och kommunens avfallsorganisation för borttransport av avfallet, är omdiskuterat och behöver klargöras. Avfall Sverige menar att hamnen ska stå samtliga kostnader för avfallet i enlighet med principen om att förorenaren betalar. Hamnen ansvarar därför för den eventuella förbehandling av avfallet som behövs för att det ska kunna transporteras bort av kommunen. De generella hamnavgifterna ska finansiera hanteringen. Sveriges hamnar konkurrerar inbördes och med andra länders hamnar. Den enskilda hamnen höjer därför ogärna sina hamnavgifter. Emellertid måste samtliga hamnar stå för sina avfallskostnader.

Ansvarsgränsen är tydlig mellan hamnorganisationen som avfallsproducent och utövare av miljöfarlig verksamhet respektive VA-organisationen som bedriver det kommunala

reningsverket: Ansvar för sistnämnda aktör regleras i lag om allmänna vattentjänster. I denna framgår inte någon skyldighet att ta emot fartygsgenererat toalettavfall och annat avloppsvatten och avfall. Dessutom måste allmänna bestämmelser om brukande av anläggningen, ABVA, uppfyllas innan utsläpp till det allmänna VA-nätet. VA-organisationen kan neka mottagande av avloppsvatten och avfall som inte uppfyller kraven.

Det finns alltså inte någon skyldighet för kommunen som VA-ansvarig att leda fartygsgenererat toalettavfall till det kommunala avlopps nätet och det är inte hushållen på orten som ska finansiera omhändertagandet genom VA-avgifter. Dock är det idag endast de allmänna reningsverken som de facto kan ta hand om humangenererat toalettavfall. Övriga biogasanläggningar kan det inte, eftersom slutprodukten i så fall inte godkänns som biogödsel. Inte heller är det hushållen i avfallskollektivet som ska bekosta omhändertagandet av fartygsgenererat toalettavfall. Det skulle strida mot dels likabehandlingsprincipen, dels principen om att förorenaren betalar.

Skrubbervatten, maskinrumsvatten, toalettavfall, kylvatten, vatten från matavfallskvarnar eller blandningar av dessa innehåller ofta höga metall- och oljehalter och ofta även svavel som kan medföra att giftigt svavelväte bildas som blir en arbetsmiljöfara. Den förbehandling som behövs inför kommunens borttransport samt de fortsatta behandlingskostnaderna, måste hamnarna ansvara för fullt ut, i enlighet med verksamhetsutövaransvaret, den ursprungliga avfallsproducentens ansvar och principen om att förorenaren betalar. Detta bör förtydligas i lagstiftningen eller åtminstone i Naturvårdsverkets vägledning om hamnar.

Fritidsbåtar (kap. 21.10.10 och 11)

Avfall Sverige tillstyrker betänkandets förslag om en särskild utredning om fritidsbåtregister, återvinning av och producentansvar för fritidsbåtar. Avfall Sverige menar att utredningen även bör omfatta lagstiftning som ger rätt för kommuner att flytta och bärga övergivna båtar, även utanför område för allmän hamn. Redan nu kan Havs- och vattenmyndigheten få i uppdrag att ta fram en praktisk åtgärds- och tillsynsvägledning för kommunernas hantering av övergivna och dumpade båtar utifrån gällande lagstiftning.

Som anges i betänkandet gör avsaknaden av ett båtregister och registreringsnummer på båtarna det mycket svårt att identifiera båtägaren, varför kostnaden för bärgning och annan avfallshantering ofta hamnar hos den kommun där den dumpade båten återfinns. Alternativet till att kommunerna tar de ökande kostnaderna för sjunkna, övergivna och dumpade fritidsbåtar, är att båtarna lämnas att skräpa ner vattenmiljön. Den föreslagna havsmiljölagen kan förhoppningsvis medföra prioritering av frågan och leda till att ett beslut om lagstiftning som effektivt motverkar nedskräpning med dumpade fritidsbåtar slutligen kan tas.

Kommunernas planarbete samt skyddade områden (Kap. 8.6, 21 m.fl.)

Effekterna av klimatförändringar spelar in i bedömningar som ligger till grund för flera förslag, exempelvis om behovet av nya skyddade områden. Betänkandet tar även upp Kommunutredningens (SOU 2020:8) beskrivning av kommunernas och översiktsplanernas roll i att begränsa kustnära effekter av klimatpåverkan. Många kommuner anser att de har svårt att klara av detta ansvar på tillräckligt bra nivå och saknar ett bättre stöd från nationella myndigheter och länsstyrelserna. Bland annat bör kommunerna få ta del av det statliga underlaget som behövs för arbetet kostnadsfritt.

Avfall Sverige är positiv till lagda förslag om att kustlänsstyrelserna får ett utökat ansvar för att samordna det lokala åtgärdsarbetet och att bli enklare och kostnadsfritt att få de uppgifter från staten som behövs för översiktsplanarbetet. Klimateffekter som sötvattenbrist, temperaturhöjningar, översvämningar och havsnivåhöjningar, kan naturligtvis äventyra även samhällsviktiga anläggningar som avfallsanläggningar och avloppsreningsanläggningar, som dessutom i många fall ligger nära kusten.

Ekosystemansatsen, Agenda 2030 (kap. 8-10)

I betänkandet anges att den som sökte på begreppet Agenda 2030 i svensk författningssamling den 30 augusti 2020 fick en (1) träff, nämligen förordningen (2015:152) med instruktion för Svenska institutet. Det är, som beredningen konstaterar, anmärkningsvärt om man vill att alla ska delta i genomförandet av Agenda 2030 genom en samstämmig politik där ingen ska lämnas utanför.

Avfall Sverige delar Miljömålsberedningens bedömning om att det behövs en integrerad sektorsövergripande styrning som bättre inkluderar biodiversitet och komplexa ekologiska och sociala samband med påverkan på havsmiljön och att detta ska regleras i lag. Människan är del av och ger enorm påverkan på ekosystemen, till stor del på grund av den ökande resursförbrukningen. Som exempel på vikten av att ta hänsyn till sociala samband vid utformningen av klimat- och havsmiljöpolitiken, kan nämnas byggboomens indirekta effekter på havsmiljön: den globala utvinningen av sand för tillverkning av betong och cement till byggindustrin ökar, liksom mängden bygg- och rivningsavfall. Detta medför skador på havsmiljön som följd av sandsugning och nedskräpning. En ineffektiv och socialt ohållbar bebyggelsepolitik, exempelvis att bostadsbyggnader inte utnyttjas för boende utan för spekulationer med tomma bostadsbyggnader och minimerat underhåll, kan alltså indirekt medföra en ohållbar exploatering av havens resurser utan någon social nytta av resursanvändningen. En ekosystembaserad förvaltning av havsmiljön, ser vikten av en socialt hållbar bostadspolitik och en miljömässigt hållbar avfalls- och resurspolitik inom byggnadssektorn.

Miljömålsberedningen drar slutsatsen att ekosystemansatsen är för vid för att passa in i miljöbalken, som är den mest centrala miljölagstiftningen i svensk rätt. Miljöbalken handlar enbart om den ekologiska dimensionen och inkluderar inte den ekonomiska eller den sociala dimensionen, menar beredningen och därför behövs en havsmiljölag som baseras på ekosystemansatsen. Avfall Sverige delar visserligen bedömningen att

miljöbalken inte är tillräcklig, särskilt då breda åtgärder kräver generella föreskrifter som bryter igenom ett flertal politikområden, snarare än den individuella prövning som miljöbalken oftast hänvisar till. Miljöbalken är dock underutnyttjad idag och tillämpas inte till sin fulla potential. Detta konstateras också av Klimatråtsutredningen i delbetänkandet *En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden* (SOU 2021:21), nämligen att klimatperspektivet ingår i miljöbalkens mål och ska beaktas i dess tillämpning, i hela kedjan från miljökonsekvensbeskrivning till tillsyn, vilket ökar både kraven på kunskap och på åtgärder för att minimera klimatförändringar. Samma slutsatser skulle kunna dras om skyddet av havsmiljön.

Miljökvalitetsnormer (kap. 12 och 13)

I betänkandet konstateras att det råder viss skillnad i tillämpningen av miljökvalitetsnormer enligt *vattendirektivet* och miljökvalitetsnormer enligt *havsmiljödirektivet*. Enligt EU-domstolens bedömning är vattendirektivets krav att vattenkvalitet inte får försämrats och uppnåendet av en kvalitetsnorm inte äventyras, bindande i enskilda prövningar. Detta s.k. icke-försämringskrav, har tolkats gälla enbart i prövning gentemot miljökvalitetsnormer enligt vattendirektivet. Samtidigt har miljökvalitetsnormerna inom havsmiljöförvaltningen liten eller mycket liten inverkan för tillståndsgivning, normgivning och tillsyn. Avfall Sverige delar denna bedömning. Rättsläget kan leda till att en samhällsviktig anläggning inte får tillstånd till ökade utsläpp till en recipient inåt land och därför lokaliseras till kusten, med samma utsläpp direkt till havet och dessutom med större risk för att utsättas för havsnivåhöjningar, som i sin tur kan kräva anläggande av skydd genom exempelvis vallar längs kustlinjen.

Som exempel kan nämnas de kommunala deponierna. De utgör anläggningar för slutligt bortskaffande av avfall och är ofta den enda anläggningstypen som på ett hållbart och säkert sätt kan hantera vissa typer av avfall från samhället, exempelvis massor från marksaneringar. De legala deponierna anses utgöra sådan verksamhet av miljömässigt och samhällsekonomiskt behov som kan medföra att vattenmyndigheten för en viss vattenförekomst ska besluta om mindre stränga krav än normalt.¹ Risken vid alltför stränga krav är att fortsatt eller utvecklad deponiverksamhet förhindras eller väsentligt försvåras, med risk för att nekat avfall hanteras på okontrollerat sätt. Liknande utmaning föreligger för de allmänna avloppsanläggningarna, som liksom de legala deponierna tar hand om avfall från samhället på ett kontrollerat sätt.

Miljömålsberedningens förslag om att regeringen ska ta beslut om åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön, enligt bestämmelserna i havsmiljöförordningen och

¹ Jämlikt 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660) ska vattenmyndigheten för vissa verksamheter och under vissa förutsättningar besluta om mindre stränga krav för en viss vattenförekomst än de som följer av 4 kap. 2-6 §§ samma förordning. Se bilaga: Rättsutredning från den 15 januari 2020 av advokat Björn Hellman; *Verksamheter av miljömässigt och samhällsekonomiskt behov jämlikt 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen*. Denna PM har tidigare i år lämnats till Vattenmyndighetens för Södra Östersjöns vattendistrikt, som bilaga till yttrande i samråd om förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer 2021-2027.

vattenförvaltningsförordningen, kan medföra en bättre samordning och helhetssyn på den samlade havs- och vattenförvaltningen.

Ingen gödning till havet (kap. 14)

Avfall Sverige håller med Miljömålsberedningen om att en cirkulär ekonomi som bidrar till att öka återföringen av näringsämnen på sikt kan bidra till att minska övergödningen.

Avfall Sverige har inget att erinra mot att Jordbruksverket blir ny miljömålsansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet *Ingen övergödning*, det mål som beredningen bedömer är bäst lämpat för att samlat analysera, bedöma och redovisa måluppfyllelsen.

Avfall Sverige vill upplysa om att betänkandets² definition av biogödsel som rötat matavfall och rötat stallgödsel är felaktig. Det finns ingen definition av biogödsel i lagstiftningen, men branschen har enats om en bredare definition än så. Den återfinns i certifieringsregler för biogödsel (SPCR 120): "Gödselmedel som bildas efter rötning av organiskt material från livsmedels- och/eller foderkedjan, t ex rena källsorterade avfallslag, stallgödsel, grödor, skörderester, samt rena fraktioner från dels vattenbruk, dels skördade örtartade växter från naturvårdande åtgärder."

På sid 600 (kap. 14.12) anges i betänkandet att produktionen av biogas ger en rötrest som idag används som biogödsel eller läggs på deponi. Detta stämmer inte. Rötrest är samlingsnamnet för biogödsel från samröttningsanläggningar och gårdsbiogasanläggningar samt rötslam från avloppsreningsverk. Att deponera rötrest är förbjudet eftersom det råder deponeringsförbud för organiskt material sedan 2005. Biogödsel sprids idag som gödselmedel på åkermark och slam dels sprids som gödselmedel på åkermark, dels används t.ex. för sluttäckning av deponier och för framställning av anläggningsjordar.

I betänkandet föreslås att regeringen beslutar om ett nytt etappmål om ökad återföring av fosfor och kväve till livsmedelsproduktionen. Det blir en fortsättning av etappmålet om ökad resurshushållning i livsmedelskedjan som löpte ut 2020, om att *minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt* så att växtnäring tas tillvara. Det nya målet innebär att till 2030 ska den ökade resurshushållningen och återföringen av använt fosfor och kväve till livsmedelsproduktionen vara bland annat att *minst 80 procent* av matavfall från hushåll, storkök, butiker och restauranger, *samt rester från livsmedelsindustrin*, sorteras ut så att fosfor och kväve tillvaratas.

Avfall Sverige anser att beredningens målsättning är bra, men ottydligt formulerat. Mållåret 2030 är mer rimligt än den höjning av nuvarande etappmål för matavfall till 75 % till 2023, som regeringen beslutade om i mitten av januari 2021. Med tanke på att återföringsgraden av växtnäring var 38 % 2018 (senast tillgängliga uppföljning) ter sig 75 % återföring av växtnäring som mycket svårt att nå redan 2023. Detta särskilt då det tyvärr bara är matavfall som lämnas till rötning som kommer att räknas in i det av regeringen beslutade

² Fotnot 21 på sid 530, kap 14.4.1.

etappmålet, vilket framgår av ett förtydligande från Naturvårdsverket. Med dagens teknik innebär det i praktiken att bara matavfall som lämnas till biogasproduktion genom rötning kommer att räknas med, vilket gör målet i princip omöjligt att nå. Den senaste uppföljningen från 2018 visade att 33 % av matavfallet återvanns till biogas och biogödsel och preliminära beräkningar för 2020 landar i 40 %. Det nya målet innebär därmed en närmast orealistisk dubblering av ambitionen. Liksom i all annan typ av materialåtervinning sker förluster av matavfall vid exempelvis omlastning och förbehandling. Om man räknar bort förlusterna tillsammans med det faktum att regeringen inte anser att komposterat matavfall ska räknas, blir målet i princip omöjligt att nå. Avfall Sverige förstår att regeringen gör bedömningen att rötning är bättre resursutnyttjande, men vi önskar att målet var bättre anpassat till de förutsättningar som styr valet av behandlingsmetod. Kompostering av matavfall sker i princip bara på de platser där det inte är teknisk eller ekonomiskt möjligt eller rimligt att skicka matavfallet till rötning. Därför är det olyckligt om matavfall som komposteras inte räknas in i etappmålet. Det är inte hållbart att bygga biogasanläggningar i alla delar av Sverige, till exempel där det är glesbefolkat, bara för att uppfylla etappmålet.

Om förslagen i den nyligen presenterade Frivalsutredningen (SOU 2021:24) genomförs kan det dessutom bli än svårare att nå etappmålet. Enligt utredningens förslag ska verksamheter själva kunna välja transportör och mottagare för deras kommunala avfall, d.v.s. mat-, grov- och restavfallet. Kommunerna hamnar i en situation där det inte går att planera eller förutsäga upphandlingsbehovet av nödvändiga logistik- och behandlingsanläggningar eftersom kommunen på kort varsel kan förlora kontrollen över stora volymer matavfall. Det blir dessutom mycket svårare att räkna hem investeringar för anläggandet av förbehandlingsanläggningar och det är just sådana som behövs för att kunna återvinna mer förpackat matavfall från t.ex. butiker.

Betänkandets förslag om 80 % återvinning av matavfall till 2030 är mer realistiskt än 75 % till 2023, särskilt om det inte begränsas till biogasproduktion (naturligtvis avhängt utvecklingen på biogasmarknaden). Det är mycket viktigt att Biogasmarknadsutredningens förslag (SOU 2019:63) realiserar om den svenska biogasproduktionen ska kunna konkurrera med den importerade biogasen, vilket är en förutsättning för fortsatt produktion av biogödsel från matavfallet. På samma sätt bör motverkande faktorer som exempelvis omfattande förändringar i insamlingsansvaret för kommunalt avfall, inte genomföras utan noga överväganden och konsekvensbeskrivningar. Även det förslag till taxonomi som EU-kommissionen nu lagt fram motverkar indirekt en utökad biogasproduktion, genom att fordon som drivs av biogas inte klassas som en grön investering efter 2026. Detta trots att biogas som drivmedel, ur ett well-to-wheels³-perspektivet (källa till hjul) är i princip koldioxidneutral. Att inte klassa fordon som drivs

³ Well-to-wheels-perspektivet innebär att ett fordons koldioxidutsläpp bedöms utifrån de nettoutsläpp som sker under drivmedlets hela livscykel (produktion, distribution och användning av drivmedlet). Här tas hänsyn till att biogas och andra biodrivmedel ingår i ett naturligt kretslopp och därmed bidrar mindre till växthuseffekten än fossila bränslen. En bedömning av verklig klimatpåverkan från fordon kräver ett well-to-wheels-perspektiv.

av biogas som hållbara riskerar att få stora konsekvenser för avsättningen för biogasen och därmed även biogödselproduktionen, vilket kraftigt försvårar återvinningen av växtnäring från matavfall.

Avfall Sverige är mycket positiv till beredningens förslag att livsmedelsindustrin tas med i målet, men för att målet ska nås krävs att miljöbalkens krav på utsortering och tillvaratagande av näringsämnen förtydligas. Idag finns endast allmänna hänsynsrelerna och avfallstrappan, att stödja ett tillståndsvillkor eller tillsynsföreläggande på. Även statistikinhämtandet genom exempelvis miljörapporter för de tillståndspliktiga verksamheterna, behöver säkerställas så att målet kan följas upp.

Då målet kan misstolkas som att mängderna från de olika sektorerna ska räknas samman, bör målet istället formuleras som det följande, vilket ett uttalande längre ner i betänkandet bekräftar var avsikten:

... minst 80 % av matavfallet från hushållen, storkök, butiker och restauranger samt motsvarande mängd matavfall från livsmedelsindustrin kan sorteras ut och behandlas biologiskt på ett sådant sätt att växtnäringen kan återföras senast 2030.

På så sätt blir målet 80 % i såväl sektorn avseende kommunalt avfall som 80 % i tillverkningssektorn.

Fråga är om matavfall är det lämpligaste begreppet vad avser livsmedelsindustrin, eller om det bör vara livsmedelsavfall. Det måste vara tydligt vad som ska ingå i beräkningarna.

Miljömålsberedningens förslag till etappmål kompletterar även regeringens beslut om nytt etappmål om förebyggande av avfall, med målnivåer för matsvinn men som inte hanterar återcirkulering av näringsämnen. Avfall Sverige vill poängtera att i första hand ska matavfall förebyggas, så att det inte uppstår. Det är av yttersta vikt att målsättningen inte bidrar till att samhället bygger in sig i ett behov av att det uppstår matavfall som hade kunnat undvikas. Det måste också finnas en avsättning för biogödseln.

Betänkandets förslag (sid. 651) för innovation och teknikutveckling är mycket bra: Att angivna statliga myndigheter ges ett gemensamt uppdrag att ta fram förslag på hur stallgödsel, avloppsvatten och -slam samt matavfall kan utvecklas till en högvärdig resurs, bl.a. i form av biogödsel eller återföring av näringsämnen till mineralgödsel, för att bidra till att nå etappmålet om återföring av näringsämnen. Det finns ett stort behov av innovation och teknikutveckling för produktifiering av biogödsel.

Avfall Sverige tillstyrker också förslaget (sid. 657) att regeringen inom EU ska verka för en kvotplikt på inblandning av återförda växtnäringsämnen i mineralgödsel. En kvotplikt skulle kunna öka intresset för biogödsel, men är beroende av nämnda innovation och teknikutveckling, som förutsättning för att återvunnen växtnäring från biogödsel ska vara möjlig att användas i mineralgödsel.

För fortsatta kontakter i dessa frågor hänvisar vi till Andrea Hjärne, senior miljöjurist, andrea.hjarne@avfallsverige.se, telefon 040-35 66 13.

Med vänliga hälsningar,
Avfall Sverige

Lars Stjernkvist
Ordförande

Tony Clark
Vd